

لزوم بازیابی هویت لری

سمانه غلامی

samane.ghollami@gmail.com

چکیده: در ارتباط با تاثیر پدیده جهانی شدن بر مساله قومیت، نظریات مختلفی ارائه شده است. برخی بر این باورند که با توجه به رشد روزافزون این پدیده، هویت های خرد قومی ناگزیر در فرهنگ واحد جهانی مستحیل خواهند شد. اما گروهی دیگر معتقدند که جهانی شدن نه تنها باعث از بین رفتن قومیت ها نخواهد شد، بلکه با ابزاری که در اختیار آنها قرار می دهد، موجبات رشد خود آگاهی قومی را فراهم آورده و منجر به تقویت جنبش های قومی می شود. هر جامعه به مقتضای شرایط اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خود می تواند تعاریف متفاوتی از قومیت در زمان های گوناگون ارائه دهد. لذا برای بررسی تاثیر جهانی شدن بایستی مولفه های هویت قومی بررسی شود. افول زبان و آداب رسوم اقوام لزوماً به معنای اضمحلال هویت قومی نیست و افراد آن قوم می توانند تعاریف جدیدی از هویت قومی خویش ارائه دهند. امروزه نیاز به احیای فرهنگ های بومی و قومی هر جامعه به دشت احساس می شود. یکی از مسائل پیش روی قوم لر را باید در منطقه گرایی، شهر گرایی و به عبارت دیگر تفرق گرایی برخی از افراد این قوم دانست. امروزه شماری از مناطقی که مردمانش خود را لر می دانستند، به نظر میرسد که امروزه تعلق خاطری به واژه لر ندارند. هرچند که اینگونه افراد تعداد زیادی را شامل نمی شوند اما چنین تفکری حتی اگر افراد اندکی را با خود همراه سازد جزء تفرقه و اختلاف چیز دیگری به دنبال ندارد.

کلمات کلیدی: هویت، قومیت، بازیابی هویت قومی، جهانی شدن، زبان، آداب و رسوم.

1. مقدمه

هویت قومی را بر بنیاد شناسه های فرهنگی نظیر زبان، مذهب، آداب و رسوم و پیشینه تاریخی تعریف می کنند که به واسطه آن افراد با تمام یا برخی جنبه های هویتی یک گروه پیوند می یابند. پژوهشگران علوم اجتماعی در اوایل قرن بیستم علایق و هویت های نژادی، قومی و زبانی را اغلب نوعی واپس گرایی و

نابهنجاری تاریخی قلمداد می‌کردند که در برابر کمونیسیم تسلیم و نابود و یا در چارچوب نهادهای لیبرال دموکرات ادغام و حل می‌شود. قومیت بازمانده مراحل اولیه تحول جامعه انسانی به شمار می‌آید که دیر یا زود از میان خواهد رفت. پنداشته می‌شد که با گسترش نظام سرمایه‌داری، استقرار دولت‌های ملی، افزایش سطح مراودات و اطلاعات، رشد شهرنشینی، افزایش سطح سواد و آموزش و فرآیند جامعه‌پذیری، هویت خواهی‌های قومی به بایگانی تاریخ سپرده خواهد شد. این مدعا با طرح نظریه‌های مربوط به جهانی شدن، پشتوانه تئوریک قوی تری یافت. گمان می‌رفت که فرآیند جهانی شدن و به ویژه جهانی شدن فرهنگ به استقرار و حاکمیت یک فرهنگ بر گستره گیتی منجر شود و فرهنگ‌های بومی و شیوه زیست خرده فرهنگ‌های قومی و حتی زبان آنها به فراموشی سپرده شود. اما واقعیت تحقق یافته که شاهد آن هستیم نشان می‌دهد که روند جهانی شدن به معنای فراموشی فرهنگ‌های بومی، قومی و منطقه‌ای نیست؛ و حتی جهانی شدن موجب تقویت ظهور چارچوب‌های هویت‌های جمعی غیرملی گردیده که مهمترین آنها هویت‌های قومی هستند. جامعه جهانی در حالی واپسین سال‌های هزاره دوم را پشت سر گذاشت و وارد هزاره سوم شد که هویت‌های قومی، نژادی و زبانی اهمیت دو چندان یافتند و به جرات می‌توان گفت که تقریباً اکثر کشورهای دنیا با جنبش‌ها و ستیزه‌های قومی دست به گریبان هستند. امروزه در دنیا 8000 قوم با 6700 زبان مختلف زندگی می‌کنند با این حال تنها 192 دولت عضو سازمان ملل هستند.

2. تعریف هویت

هویت قومی، یکی از دغدغه‌های مهم جوامع امروزی است که برای شناسایی خود و دیگران در تقویت و تحکیم آن همت گماشته و آن را عامل همبستگی افراد و گروه‌های پراکنده جامعه می‌دانند. هویت (**Identity**) در لغت یعنی هستی و در واقع فرایند پاسخ‌گویی آگاهانه هر فرد یا قوم یا ملت به پرسشهایی از چیستی و کیستی خویش است. از گذشته و اینکه چه کسی بوده و متعلق به کدام گروه قومی، ملی، مذهبی و نژادی است؟ دارای چه فرهنگ و تمدنی بوده و در فرایند توسعه جهانی چه سهم و نقشی داشته و امروز صاحب چه جایگاه و منزلت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در نظام جهانی است. علی‌الطایبی می‌نویسد: «هویت، عبارت است از مجموعه خصوصیات و مشخصات اساسی اجتماعی، فرهنگی، روانی، فلسفی، زیستی و تاریخی همسان که به رسایی و روایی بر ماهیت یا ذات گروه، به معنای یگانگی یا همانندی اعضای آن با یکدیگر، دلالت کند و آنان را در یک ظرف زمانی و مکانی معین به طور مشخص و قابل قبول و آگاهانه از سایر گروه‌ها و افراد متعلق به آنها متمایز سازد.»

هویت در انواع مختلفی وجود دارد که عبارتند از: هویت فردی، هویت جنسی، هویت اجتماعی، هویت ملی، هویت فرهنگی و هویت دینی.

3. ضرورت پرداختن به هویت قومی

در عصر آشوبناک کنونی و در عرصه تحولات سریع سیاسی، فرهنگی، صنعتی و اقتصادی امروز، هویت ملی-قومی، از ضروری‌ترین مفاهیمی است که می‌تواند گروه‌های مختلف یک جامعه را حول یک محور جمع نموده و به سوی اهداف مشخص و فردای بهتر هدایت نماید. بنابراین، بحث از هویت ملی یا قومی، از یک سو، داشتن تعریفی از «خود» است که از مقدمات انسان بودن است، و از سوی دیگر، شناسایی «ما»ی ملی است. چنانچه تکلیف این «ما» در میان یک گروه یا یک ملت معلوم باشد و در باره حدود و ثغور آن اجماع نظر کلی حاصل شود، ضمن احساس اعتماد به نفس، آثاری در پی دارد که به برخی از آنها اشاره می‌گردد:

احساس این هویت و دلبستگی به این «ما» هرچه در میان افراد جامعه، قوی‌تر باشد، بهتر می‌تواند جلو نفوذ فرهنگ بیگانه و استحاله شدن افراد جامعه در آن فرهنگ را بگیرد. احساس هویت ملی-قومی می‌تواند سبب همبستگی و وحدت ملی-قومی شود.

4. تعریف قومیت

مهم‌ترین خصوصیات یک قوم را نیاکان مشترک، سرزمین مشترک، زبان مشترک، فضاها، مشترک زیستی، رسوم و آداب مشترک، ارزش‌های مشترک، احساس تعلق به یک گروه واحد معرفی می‌نماید (برتون، ترجمه فکوهی، 1380؛ فکوهی و عیاری، 1388). به‌طور کلی با استناد به تعاریف و نظریات مختلف از واژه قومیت می‌توان گفت که قومیت یکی از صورت‌های سازمان‌دهی و معنابخشی به «خود» در مقابل «دیگری» در اجتماعات بشری است. سازماندهی‌ای که بر مبنای قواعد یا رمزهایی همچون سنت‌ها، هنجارها، باورهای مشترک و سایر معیارهایی که تمامی اعضای آن گروه به‌نوعی به آن مقید و متعهد بوده یا باید باشند صورت می‌گیرد و این قواعد و چارچوب‌های پیوند دهنده ایستا نبوده و می‌توانند در درون گروه دچار تغییر گردند بی‌آنکه الزاماً موجبات تضعیف یا تخریب حس یکپارچگی، تعلق و هویت جمعی گروه پدید آید.

5. انواع هویت‌های قومی [12]

به‌طور عمده هویت را بر اساس مولفه‌هایی چون تبار، تاریخ، خویشاوندی، سرزمین، حافظه تاریخی، مذهب، زبان و... تعریف می‌کنند. (حسین زاده، 1384: 74) به‌عنوان مثال عنصر تبار را در نظر می‌گیریم. بر اساس این عنصر در ایران سه نوع هویت قومی وجود دارد: هویت ایلی، هویت پدری، هویت والدینی. در هویت ایلی که عمدتاً در میان عشایر و اقوام روستا نشین وجود دارد هویت قومی از کل ایل به فرد منتقل می‌گردد. اگر چه این هویت از طریق پدر منتقل می‌شود اما پدر نیز خود جزئی از ایل است که از استقلال کافی برخوردار نیست و در بسیاری موارد ناگزیر است منافع ایل را بر منافع فردی خود ترجیح دهد. هویت پدری هویت در حال گذار است که عمدتاً در خانوارهای ایلی که شهرنشین شده و در حال گذار از حالت ایلی به صورت خانواده هسته‌ای هستند، مشاهده می‌شود. مولفه‌های تشکیل دهنده هویت‌های قومی عبارتند

از: تبار، سرزمین، مذهب، حافظه تاریخی، زبان و آداب و رسوم. اگرچه با بررسی به تفکیک مولفه های شکل دهنده هویت قومی می توان نشان داد که اکثر این مولفه ها میل به افول دارند اما این اصلا به این معنا نیست که هویت قومی نیز میل به افول دارد. هر یک از اقوام می تواند با تمسک به مولفه های دیگر یا زنده کردن برخی از این مولفه ها هویت قومی خود را البته با تعریف و ترکیب جدیدی در عصر جهانی شدن زنده نگه دارد.

6. مفهوم از خودبیگانگی [8-11]

واژه «alienation» که در زبان پارسی غالبا به «از خودبیگانگی» ترجمه شده است، در فلسفه غرب سابقه طولانی دارد. ریشه این اصطلاح کلمه لاتینی «alius» به معنای «دیگر» است. پسوند en در زبان لاتینی صفت ساز است. بنابراین، «alien» به معنای منسوب به دیگری است. از صفت alien فعل alienate ساخته شده است، به معنای «از آن شخص دیگر کردن» یا به عبارت واضح تر، «انتقال به غیر». سپس از این کلمه، اسم فعل alienation به معنای «انتقال به غیر» (الیناسیون) ساخته شده است. مورد استعمال اصلی آن مناسبات حقوقی است به معنای سلب حقی از یک شخص و انتقال آن به شخصی دیگر. اما با گذشت زمان، این مفهوم آن قدر توسعه پیدا کرده، که در جامعه شناسی، روان شناسی، فلسفه و حتی روان پزشکی کاربرد دارد. دکتر شریعتی مهمترین نوع از خود بیگانگی را الیناسیون فرهنگی می داند. یعنی اینکه وقتی فرهنگ جامعه های در درون جامعه دیگر وارد شود تحمیل یا جذب شود به آن الیناسیون فرهنگی می گویند به عبارتی حلول فرهنگ بیگانه در درون فرهنگ داخلی.

دکتر شریعتی معتقد است که راه حل از خود بیگانگی، بازگشت به خویشتن و خود باوری است و آن را مبتنی بر دو اصل می داند: «آشنایی با خویش» و «ایمان به خویش».

« بازگشت به خویش به این معنی نیست که از زمان حال رو برگردانیم، به آینده پشت کنیم، و از هر چه نوا ست متعصبانه بگذریم. این بازگشت به خویش احیای سنتهای بومی و محلی و بدوی و جمع آوری و تظاهر به خرافات عمومی و سنتهای پوسیده انحرافی و متحجر و عقب مانده ارتجاعی نیست. دعوت بازگشت به خویش از اصالت انسان یا اومانیست به بومی گری قومی و خود پرستش تنگ نظرانه و متعصبانه نژادی نیست یک حرکت ارتجاعی نیست بلکه، یک نهضت پیشرو و مترقی و آگاهی بخش ماست».(شریعتی، ص 281)

دانشمندان علوم اجتماعی برای نجات انسان از معضل از خود بیگانگی گفته اند: انسان پس از توجه به اینکه دچار از خود بیگانگی شده، باید گذشته ی خویش را بازنگری و بازسازی کند. او نمی تواند با تصمیم بر توجه به خویش از هم اکنون، بدون توجه به گذشته، معضل خویش را حل کند.

تشبیه و تفسیر مولوی در ابیات زیر با کلام وی مطابقت دارد:

در زمین دیگران خانه مکن
کار خود کن کار بیگانه مکن
کیست بیگانه، تن خاکی تو

کز برای اوست غمناکی تو
تا تو تن را چرب و شیرین می دهی
گوهرجان را نیابی فریبهی گرمی
آن مشک، تن را جا شود
وقت مردن گند آن پیدا شود
مشک را بر جان بزن بر تن ممال
مشک چه بود نام پاک ذوالجلال

7. برخی از علل بحران هویتی در بین قوم لر از دیرباز تا کنون [1-7]

همدالله مستوفی در تاریخ گزیده به جدایی دو منطقه لر بزرگ و کوچکدر سده های 3 و 4 اشاره می کند(ابراهیمی و متین، 1385، ص 18). بر اساس این تقسیم بندی، مرز بین دو منطقه لر بزرگ و لر کوچک رود "دز" بود. لر کوچک در این تقسیم بندی شامل لرستان کنونی، ایلام و قسمتهایی از استان همدان (نہاوند، ملایر، تویسرکان و...) بود و لر بزرگ نیز شامل مناطق بختیاری نشین کنونی، قسمتهای بزرگی از استان خوزستان، اصفهان، فارس، بوشهر و استان کهگیلویه و بویراحمد کنونی بوده است(همان منبع ص 18). تقسیم بندی سرزمینی تنها از نظر اداری، برای سرزمین واحد معنا و مفهوم پیدا می کند. اما تقسیم بندی سرزمین واحدی با در نظر گرفتن تدابیری از قبیل کاهش قدرت همبستگی ملی یا اختلات و تغییر بافت جمعیتی و حتی تقلیل توان انقلابی ملتها از جمله تقسیم بندیهای سیاسی غرض داریست که برای حصول به اهداف ذکر شده صورت می گرفت، چرا که در اکثر تقسیمات سرزمینی لرستان در نظام حکومتی شاهنشاهی تقسیمات اداری بوده و نه الزاماً اداری.

- 1- کوچک بودن محدوده استانهای لر(در نظام شاهنشاهی عمدتاً فرمانداری کل)
- 2- دوری مراکز استان(فرمانداری کل) و ناهمواریهای ارتباطی با مرکز استان(فرمانداری کل)
- 3- گزینش فرماندار نظامی(برای فرمانداری کل)
- 4- وابستگی و تحت قیومیت برخی مراکز، ادارات، موسسات و نهادهای دولتی استان به استان همجوار
- 5- قرار دادن قسمت یا بخشی از سرزمین یا مردم لر در استانی دیگر(به جهت کاهش قدرت سیاسی یا روابط اجتماعی فرهنگی و یا رویارویی با قومیتی دیگر) همواره مد نظر بوده است(نجات بختیار، 1385).

بنا بر تحلیل جناب آقای مسعود تقی نجات بختیار اهداف نظام شاهنشاهی چنین بود:

- 1- تفرق و کاهش همبستگی لر
- 2- عدم رشد سیاسی و آگاهی ملی
- 3- عدم رشد فرهنگ و زبان لری
- 4- عدم رشد اقتصادی متناسب با منابع ملی

- 5- بهره برداری از منابع ملی به سود مرکز
 - 6- ایجاد بحران هویت لری یا فارس؟ (با بهره گیری از تبلیغات شوونیسمی)
 - 7- ایجاد احساس حقارت به دلیل تفاوت در زبان و سرکوب ملی و تبعیض در اعطای امکانات اجتماعی، اقتصادی و...
 - 8- ایجاد عدم انگیزه و کنترل حرکت های ملی لرها
 - 9- گاهاً داشتن نیروی سرکوب لری (برای سایر لرها و بعضاً مناطق دیگر)
 - 10- عدم مشارکت لرها در سرنوشت خود و سرزمینشان
 - 11- عدم گزینش مسئولین لری از منطقه خود و...
- جدای از این مسائل می توان به تبعید مردم لری به نقاط دور و نزدیک کشور در طول تاریخ اشاره کرد که البته در این مجال نمی گنجد.

8. اقدامات دیگر

حکومت شاهنشاهی رضاشاه را شاید بتوانیم نقطه آغازین آزار، تحقیر و سرکوب قومیت ها در ایران دانست. رضاه شاه به تقلید از اتاترک دست به اقدامات چندینی زد، از جمله بحث یک پارچه سازی قومی کشور که آن را با سرکوبهای زیادی شروع و اقدامات زیادی در این راستا انجام گرفت. در دوره بعدی پهلوی (محمدرضاشاه)، دولت مردان به جای تحریف و تغییر فرهنگی اقوام و حذف فیزیکی آنها، و به جای تلاش مستقیم در راستای نابودی و حذف اقوام، زمینه را برای کم رنگ کردن و بی اهمیت جلوه دادن مسائل قومی (البته به جزء قوم فارس) فراهم کردند و چنان شد که بسیاری از ایرانیان نه تنها در راستای حفظ و اشاعه ارزشهای قومی خویش قدم برندارند بلکه از آنجا که اعتبار خویش را در انتساب به قوم برتر می یافتند، فرار از خویشتن خویش را پیشه ساخته و بدینسان تیشه در ریشه خویش زدند (مرادی، 1382). تحقیر قومیت های مختلف از جمله قوم لری به عناوین مختلف و در قالب جک، فیلم و... در دوران پهلوی آغاز گشت، به طوریکه امروزه هنوز آثار آن تبلیغات و بدگویی ها در ذهن مردم وجود دارد و هرزگاهی نشریات ما نیز ادامه دهنده همان افکار می شوند، همانند روزنامه ایران و توهین به قوم ترک و نیزاهانت مجله سپاس و نیز کیهان کاریکاتور به قوم لری که در چندسال اخیر صورت گرفته است.

9. عوامل تشدید کننده بحران هویتی در بین مردم لری

- علل تاریخی از جمله تاثیرات فرهنگی و زبانی اقوام گوناگون بر فرهنگ و مردم قوم لری، بطوریکه در شمال مناطق لرنشین مناطق کردنشین (شمال کرمانشاه) قرار دارد. در قسمت های دیگر مناطق لرنشین خصوصاً مناطق لری بزرگ مردم لری به شدت بیشتری از زبان و فرهنگ مردم فارس تاثیر پذیرفته اند.

- شکل کنونی تقسیم بندی های استانی که هرکدام از مناطق لرنشین جدا از دیگر مناطق و بعضاً در استانهای غیر لر نشین قرار گرفته اند که این تقسیم بندی ها همه یادگار حکومت پهلوی است
- اقدامات سرکوبگرانه حکومت پهلوی و دیگر حکومت های پیش از آن و نیز تبعیدهای بی شماری که در طول تاریخ انجام شده
- تحقیر قوم لر به روش های گوناگون که از زمان پهلوی آغاز و اثرات آن تا به امروز مشهود است.
- وضعیت کنونی مناطق و شهر های لرنشین که با وجود منابع غنی آب، نفت، گاز و معادن زیاد، اکثراً جزء مناطق محروم از لحاظ اقتصادی می باشند، باعث عدم اعتماد به خود و نوعی خودباختگی در بین مردم لر شده است.
- نبود پژوهشکده و یا مرکزی که خاص زبان مردم لر باشد.
- کمبود پژوهش، تحقیقات و کتب کافی در زمینه های قوم لر، کتابهای کمی در مورد مطالعه کلی قوم لر وجود دارد که یکجا به کل مناطق لرنشین پرداخته باشد، بسیاری از کتاب هایی که در مورد قوم لر نگاشته شده است از حد یک طایفه و یا یک استان فراتر نرفته اند که این خود بر شکاف هرچه بیشتر میان مردم لر دامن می زند.
- کمبود و یا اصلاً نبود رسانه و یا نشریه ای با دامنه توزیع کل مناطق لر نشین.
- البته به عوامل طبیعی و جغرافیایی از قبیل ناهمواریها و نیز در دوری مردم لر از هم باید اشاره کرد که در طول تاریخ موجب تغییراتی در گویش ها و بعضی سنن شده است.

10. زبان [13] یکی از مولفه های مهم هویت فرهنگی هر قوم

فرهنگ یکی از مهمترین مؤلفه های هویت هر قوم است. یکی از مهمترین بخش های نظام فرهنگی هر ملتی، زبان آن ملت است. موضوع از بین رفتن زبان ها امری جهانی و یک چالش بین المللی است که زبان شناسان را نگران می کند. زبان لری بدون شک در زمره ی این زبان های در معرض خطر نابودی قرار دارد. که روز به روز فاصله ی مردم با آن بیشتر می شود. عوامل فراوانی در از بین رفتن گویش ها نقش دارد که می توان آنها را در دو عنوان کلی درونی و بیرونی تقسیم بندی کرد. ایران از جمله کشورهایی بوده و هست که همواره مورد هجوم سایر فرهنگ ها قرار گرفته و زبان فارسی چندین بار در تاریخ پر فراز و نشیب خود در خطر انقراض قرار گرفته است. که با تلاش ایرانیان و بزرگ مردانی از این خطه پر گهر تمام این آفات دفع شده، هر چند که ردپایی از این حضور بیگانگان در فرهنگ و زبان ایرانی رسوخ کرد اما کلیت فرهنگ ایرانی همچنان محفوظ مانده است و ما نه به زبان عربی سخن می گویم نه ترکی و نه هیچ زبان دیگری. دومین عامل به عملکرد و نگرش خود اشخاص بستگی دارد و معلول فرهنگ عمومی جامعه و عدم سیاست گذاری صحیح است. مردمان سرزمینی که زمانی در معرض یک فرهنگ یا زبان جدید قرار می گیرند اعتماد به نفس حمایت از زبان آبا و اجدادیشان را نداشته باشند محکوم به نابودی فرهنگ و زبان خود هستند.

گام اول برای حفظ ارزشها خودباوری است. زمانی که ما به گویش خود ارج ننهیم و به آن باور نداشته باشیم خود به ابزاری در خدمت جبهه تهاجم بدل می شویم و روند جابجایی فرهنگی را تندتر می کنیم. تاثیر پیشرفت علم و تکنولوژی بر زبان کشورها امری اجتناب ناپذیر است. ولی مگر نمی توان با وجود مدرن بودن و زندگی بر مبنای پیشرفت های بشری به زبان مادری خود تکلم کرد؟ زبان لری با آن همه قصه و مثل و حماسه در لابه لای تجدد گرائی و از خود بیگانگی جوانان در حال فراموشی است. جای تأسف بیشتر اینکه در نزد برخی از لرستانی ها آداب و رسوم گذشتگان و زبان مادری به طور کامل کنار گذاشته شده، «تو گوئی که او خود ز مادر نژاد»!

11. لر موضوع مضحکه نیست [14]

در زندگی روزمره جامعه امروز ایرانی واژه "لر" همنشین "استهزاء و مضحکه" شده است، گرچه این مساله انحصار به نام قوم "لر" ندارد و مساله درد مشترک اقوام غیر فارس می باشد. اینکه کمابیش مردم ترک، لر، رشت و قزوین و.. چنان در معرض کاریکاتورهایی موهن از جنس کلمات قرار گیرند نه مساله ای طبیعی و نه اتفاقی کم اهمیت است، این مصیبت همگانی نباید به خاطر همگانی بودنش رنگ طبیعی بودن به خویشتن بگیرد. جوک را می توان نوعی کاریکاتور دانست که به جای قلم و کاغذ و چهره از زبان، واژه و لهجه استفاده می کند، همان طور که در کاریکاتور همیشه عضو یا اعضای از بدن به گونه ای مبالغه آمیز به تصویر کشیده می شود، به همین شکل در جوکهای قومیتی نیز اغلب صفتی که در قومیت مورد نظر وجود دارد، یا قومیت مذکور بدان متهم می شود برجسته می گردد. اما بسیاری از این مساله جوک های قومیتی به عنوان "شوخی" میان قومیت ها تعبیر می کنند و یا میان جوک های خوب و شوخی با جوک های بد و موهن تفاوت می گذارند.

الف) جوک های منفی و توهین آمیز: در این گروه از جوک ها یکی از ویژگی های منفی مردم مورد نظر برجسته می شود، در مورد مردم لر جوک های موهن بیشتر ایشان را مردمی احمق، غیر بهداشتی، رام نشدنی، خشن، بی ملاحظه و... نشان می دهند.

ب) جوک های مثبت و شوخی آمیز: در این گروه از جوک ها سخن از ویژگی های مثبت و خوب قوم مذکور می شود اما به گونه ای مبالغه آمیز تا اسباب خنده را فراهم آورد، در مورد قوم لر چنین جوک هایی دست روی: صداقت و صمیمیت، زورمندی، آزادگی، غرور و... گذارند.

دسته ای از جوک های شوخی آمیز و مثبت لری که در سال های اخیر رواج زیادی مخصوصا میان خود لرها داشته است جوک هائی است که یک واژه اصیل و اغلب ترجمه ناپذیر به فارسی را توضیح می دهد و نشان می دهد چگونه این واژه ایده ها و احساساتی را بر می انگیزد که با هیچ ترجمانی نمی شود آن را به زبان دیگری گفت. نمی توان یک موضع ثابت و همیشگی در برابر تنوع و رنگارنگی جوک ها و لطیفه های لری داشت، به همین دلیل دو راهکار زیر پیشنهاد می شود:

الف) راهکارهای منفعلانه (واکنشی):

در روش منفعلانه لازم است همواره آمادگی و سرزندگی لازم برای برخورد با چنان مضحکه هایی داشته باشیم. مثل موضع گیری ها و اعتراض هایی نسبت به برخی کاراکترهای طنز که در رسانه ها و مخصوصا سریال های تلویزیونی، صورت گرفته است، که باید ادامه یابد و دامنه دار گردد و سازماندهی شده و پیگیرانه باشد.

ب) راهکارهای فعال (کنشی):

گذاشتن نام «لر» بر نهادها، تشکل ها، سایت ها، خبرگزاری ها، شرکت، کالاها و.. یکی از چنان راهکارهای فعال است. تلاش و دغدغه ای که بیشتر اهل قلم لر در زمینه رسم الخط لری دارند نیز یک عمل کنشی نسبت به وضع موجود است.

12. چه چیزی هویت قوم لر را زیر سوال برده است؟ [15]

- 1- تلاش برای تغییر لهجه خود و فرزندان خردسال و تشویق آنان برای فارسی صحبت کردن.
- 2- به تمسخر و استهزا گرفتن لهجه لری دیگران هنگامی که فارسی صحبت می کنند.
- 3- تلاش برای فارسی صحبت کردن در خانواده.
- 4- کم رنگ شدن استفاده از لباس های بومی و محلی.
- 5- منسوخ شدن بسیاری از غذاهای محلی.
- 6- حذف تدریجی ساز و نقاره اصیل قوم لر از جشن ها و مراسمات و ورود سازهای غربی به جشن ها.
- 7- خود زنی های قوم لر.
- 8- تقلید های کورکورانه از هر مرجع غیر لر و الگو گرفتن از الفاظ و کلمات ناپسند سایرین.
- 9- تعبیر کردن بی سلیقه گی به سلیقه لری.
- 10- احترام به سلايق برخی افراد خود اصیل خوانده.
- 11- خود زنی ها و زیراب زنی ها که منجر به کریه نشان دادن وجه لرها می شود.
- 12- تعبیر کردن حرکت بی فرهنگی به لر بودن فرد مورد نظر.
- 13- انکار کردن لر بودنشان در خیلی از محافل خارج از استان مخصوصا دانشگاهها و منتسب کردن خود به یکی از استان های همجوار.

13. راهکارهای تقویت فرهنگ بومی محلی [16]

وظیفه نسل ما و نسل های آینده آن است که این دستاوردها را حفظ کنند و به نسل های بعدی خود برسانند. این امر برای جلوگیری از رسوخ فرهنگ بیگانه در فرهنگ بومی و محلی هر منطقه لازم و ضروری است و این امر را از طریق آموزش و به کار گیری روش های سازنده و مفید باید پی جویی نمود. البته

همایش ادبیات بومی لرستان (کله باد)

لزوم بازیابی هویت لری، نویسنده مقاله: سمانه غلامی
samane.ghollami@gmail.com

مهمترین گام در این راه شناختن کامل فرهنگ بومی و محلی توسط افراد جامعه است، اما این آشنا سازی نیاز به فرآیندها و راهکارهایی دارد که برخی از این راهکارها در پی خواهد آمد.

نقش صدا و سیما ی استان در ترویج و تقویت فرهنگ بومی:

در خصوص نقش صدا و سیما ی استان در ترویج و تقویت فرهنگ بومی بحث های تخصصی در حوزه های مختلف مطرح می شود. رسالت صدا و سیما در این راه بسیار مهم و امری اجتناب ناپذیر است. صدا و سیما با تولید و پخش فیلم های مختلف از تاریخچه فرهنگ بومی محلی و همچنین فیلم هایی که در آن آداب و رسوم محلی به کار گرفته می شود و لباس های محلی در آن مورد استفاده قرار می گیرد می تواند در تقویت فرهنگ بومی بسیار مؤثر عمل کند. خصوصاً در زمینه پوشش محلی و گویش محلی این رسالت را به خوبی می تواند بر عهده بگیرد. پخش مسابقات محلی در برنامه های صدا و سیما، بیشتر شدن استفاده از گویش محلی در برنامه های صدا و سیما توسط مجریان، استفاده از لباس های سنتی در برنامه ها توسط مجریان صدا و سیما.

- رواج و عرضه لباس های محلی
- برگزاری جشن ها و مراسم امروزی به سبک سنتی
- آشنا کردن دانش آموزان با هنرهای دستی محلی و غذاهای سنتی
- کتابی در خصوص فرهنگ بومی
- مطبوعات محلی و تقویت فرهنگ بومی
- میراث فرهنگی و راه اندازی موزه های تخصصی
- ترویج صنایع دستی
- توسعه گردشگری روستایی

14. نتیجه گیری

عواملی که باعث شده است فرزندان امروز قوم لر به دنبال هویتی جدید در خارج از مرزهای قوم لر و حتی در داخل آن برای خود باشند چیست و چرا امروز قوم لر در بسیار مورد هتک حرمت قرار می گیرند و کسی هم نمی خواهد از هویت خود دفاع کند؟ پاسخ این سوالات را باید در خود جستجو کرد. یکی از مهم ترین دلایل کم رنگی این هویت غنی قومی کم کاری خود ما لر هاست و برآستی چرا اینگونه باید باشد؟ سخت است اما باید اعتراف کنیم علیرغم داشتن سابقه غنی فرهنگی و تاریخی امروزه بسیاری از مردم از هویت و ریشه خود یعنی نژاد و زبان لری فراری اند و هر کسی به نوعی تظاهر به لر نبودن خو می کند. با تغییر و پیشرفت تکنولوژی و به وجود آمدن ابزارهای جدید در زندگی انسان سطح زندگی و فرهنگ زندگی انسان نیز دچار تغییر و دگرگونی می شود و همین مساله باعث می شود فرهنگ های گذشته تعدیل شده و فراموش شوند. فرهنگ ها و آداب و رسومی که بسیار غنی بوده و بار معنوی زیادی داشته است. اما آنچه

همایش ادبیات بومی لرستان (کله باد)

لزوم بازیابی هویت لری، نویسنده مقاله: سمانه غلامی
samane.ghollami@gmail.com

ضرورت دارد آن است که همگی دست به دست هم دهیم و در راه اعتلای فرهنگی لری کوشا باشیم اگر تک تک ما این را وظیفه خطیر خود بدانند قطعاً نتایج پر ثری به بار خواهد آمد.

یکی از اساسی ترین راه هایی که در این مسیر می تواند نتایج بسیار پر باری داشته باشد در درجه اول آموزش خانواده و در درجه دوم برنامه ریزی مناسبی در مدارس برای دانش آموزان می باشد. باید به خانواده یادآوری کرد که چه قومی هستند و چه پشتوانه غنی فرهنگی دارند، باید با آموزش های مناسب عرق قومی و بومی خانواده ها را بیدار کرد و اگر این احساس مسئولیت خانواده بیدار شود چه بسا نسل جوان هم از طریق خانواده ها به هویت بومی و قومی خود بازمی گردند و برای آن ارزش قائل بوده و افتخار می کنند. باید هر کدام از ما به عنوان یک شهروند لر در برابر هر گونه توهین و پیام و برخوردها و تحقیرهای توهین آمیز از خود واکنش مناسب نشان دهیم و هر کدام به نوبه خود این فرهنگ و زبان را ارج نهاده و زنده نگهداریم. لزوم آموزش فرهنگ هر قوم در مدارس در این دوره بسیار ضروری به نظر می رسد. به طوریکه برنامه ها و حتی کتب مناسبی در جهت آشنایی دانش آموزان با فرهنگ غنی خود باید به نحو مناسبی تدوین گردد. آشنا کردن دانش آموزان با هنرهای دستی محلی و غذاهای سنتی، کتابی در خصوص فرهنگ بومی، رواج و عرضه لباس های محلی، برگزاری جشن ها و مراسم امروزی به سبک سنتی، آشنا کردن دانش آموزان با هنرهای دستی محلی و غذاهای سنتی، ترویج صنایع دستی، توسعه گردشگری روستایی، راه اندازی موزه های تخصصی، امروزه در جوامع ما بسیار لازم و ضروری است.

یکی از مسائل پیش روی قوم لر را باید در منطقه گرایی، شهر گرایی و به عبارت دیگر تفرق گرایی برخی از افراد این قوم دانست. امروزه شماری از مناطقی که مردمانش خود را لر می دانستند، به نظر میرسد که امروزه تعلق خاطری به واژه لر ندارند. هرچند که اینگونه افراد تعداد زیادی را شامل نمی شوند اما چنین تفکری حتی اگر افراد اندکی را با خود همراه سازد جزء تفرقه و اختلاف چیز دیگری به دنبال ندارد. شاید امروز زمان آن رسیده است تا قشر فرهیخته و اهل قلم با همت رسانه ها تلاش کنند تا از فروپاشی هویت پر افتخار قوم لر و یادآوری دلاوری مردان و پاکدامنی زبانزد زنان غیور لر دین خود را به نژاد پر افتخار خود عطا کنند. اکنون نیاز به همدلی و تحکیم وحدت بین قوم لر بیش از پیش احساس می شود و انسجام هم جانبه اقوام لر باعث سربلندی و افتخار خواهد بود.

15. منابع

- 1- نور علی مرادی، هویت زنده به گور شده، فصلنامه ولات، شماره اول، سال اول، زمستان. 1382
- 2- وحید امین، قوم لر وستم قومی دو قرن اخیر، فصلنامه ولات، شماره اول، سال اول، زمستان. 1382
- 3- سکندر امان الهی بهاروند، بختیاری از یکپارچگی تا تجزیه، فصلنامه ولات، شماره اول، سال اول، زمستان. 1382

همایش ادبیات بومی لرستان (کله باد)

لزوم بازیابی هویت لری، نویسنده مقاله: سمانه غلامی
samane.ghollami@gmail.com

- 4- مرکز پژوهش های فرهنگی موسسه انتشارات امیرکبیر، لر ها اقوام ایرانی، به سرپرستی پیمان متین و معصومه ابراهیمی، چاپ اول تهران. 1385
- 5- مسعود تقی نجات بختیار، لرستان فقط یک استان نیست، فصلنامه ولات، شماره دوم، زمستان 1385
- 6- سکندر امان الهی بهاروند، قوم لر، تهران 1370.
- 7- تاریخ بختیاری
- 8- احمدی، ا. (1378)، قومیت و قوم‌گرایی در ایران، از افسانه تا واقعیت. تهران. نشر نی .
- 9- برتون، ر. (1380). قوم‌شناسی سیاسی. ترجمه ناصر فکوهی. تهران. نشر نی .
- 10- فکوهی، ناصر و عیاری، آذرنوش (۱۳۸۸).
- 11- شریعتی، علی. (1379). انسان بی خود، تهران؛ انتشارات قلم.
- 12- حسین زاده، فهیمه، جنبش قومی نوین در ایران، دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور، 1384.
- 13- برگرفته از وبلاگ فوزان، سیروس رحیمی.
- 14- لر موضوع مضحکه نیست، ابراهیم خدایی، نشریه لور
- 15- پایگاه خبری تحلیلی بویر
- 16- راهکارهای تقویت فرهنگ بومی محلی استان ایلام، برگرفته از وبلاگ الیمایس سرزمین کوهستان، قاسم جانی.

مشخصات نویسنده مقاله:

نام و نام خانوادگی: سمانه غلامی

ایمیل: samane.ghollami@gmail.com

تلفن تماس: 09169564897

آدرس: لرستان، خرم آباد، محله خیرآباد، کوچه 8 متری ابوذر، فرعی اول سمت چپ، پلاک 10

کدپستی: 6814717387